Náučný chodník Dubnickým chotárom

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Ilava
Geomorfologické jednotky:	Považské podolie a Strážovské vrchy
Geologické jednotky	neogénna panva a jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Dubnica nad Váhom, SPŠ a pešo 300 m na juhozápad
Východisko:	Dubnica nad Váhom, sídlisko Centrum 2
Trasa:	Dubnica nad Váhom: sídlisko Centrum 2 – Hurbanova ul. – Štúrova ul. – ul. Medzihorie – studnička Medzihorie
Dĺžka, prevýšenie:	2,6 km, prevýšenie 157 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná až stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, kultúrne

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je od križovatky Štúrova × Medzihorie súbežná so zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2019

Aktuálny stav: Informačné panely sú vo výbornom stave (2020).

Textový sprievodca: nie je; informačné panely sú voľne dostupné na stránke náučného chodníka > .PDF

Kontakt: Občianske združenie Sivý vlk, Pod hájom 1358/138, 018 41 Dubnica nad Váhom

Poznámka: Informačné panely obsahujú QR kód pre prístup na stránku náučného chodníka, ktorá obsahuje o. i. správne odpovede kvízu, audio komentár, fotografie, vizuál informačných panelov.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je veľmi vhodný pre terénne vyučovanie. Súčasťou textov informačných panelov sú námety na prácu so žiakmi. Pozri poznámku vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Dubnica nad Váhom. Mesto na strednom Považí na severovýchod od Trenčína zväčša v Ilavskej kotline – jednej z piatich častí geomorfologického celku Považské podolie – a čiastočne dolinami potokov priemyselnou a i. zástavbou zasahujúce do západnej časti Strážovských vrchov. Na severozápade ho v nive Váhu ohraničuje Kočkovský kanál a diaľnica. Prevažná časť mesta a priemyselných areálov leží na terasových akumuláciách (štrky, piesky), miestami prikrytých sprašou, a náplavových kužeľoch (hliny, štrky) Dubnického potoka, Lieskovca a Prejtianskeho potoka, vytekajúcich zo Strážovských vrchov a pôvodne ústiacich do Váhu. V nive Váhu v blízkosti mesta sa v minulosti ťažil štrk, čoho pozostatkom sú jazerá – štrkoviská –, dnes významné prírodné prostredie pre zachovanie biodiverzity. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1193. Od roku 1439 bola obec Dubnica majetkom trenčianskeho a jej mestská časť Prejta (ktorou je od roku 1973) ilavského hradného panstva. K pamiatkam mesta patrí gotický kostol sv. Jakuba, výnimočne spomínaný už v roku 1276, barokovo upravený (1754) s murovanou ohradou a barokovou bránou, kaštieľ, jeden z najväčších ranobarokových na Slovensku, vybudovaný v rokoch 1637 – 1642 trenčianskym, liptovským a oravským hlavným županom Gašparom Ilešházim, a renesančná kúria z prvej polovice 17. storočia. Sady Jána Baltazára Magina sú pozostatkom kaštieľskeho pôvodne francúzskeho parku, z ktorého atrakcií (oranžéria, rozárium a i.) sa zachovalo kamenné bludisko s umelou jaskyňou – grottou – a rozhľadňou. Od roku 2010 je kaštieľ sídlom mestského vlastivedného Dubnického múzea a informačného centra. V roku 1937, v období predvojnovej konjunktúry, začala v dubnickom novo vybudovanom podniku – rezervnej továrni Škodových závodov v Plzni – výroba delostreleckých zbraní. Počas druhej svetovej vojny pod kontrolou Hermann-Göring-Waffenwerke vyrábal pre Nemecko tiež muníciu, súčiastky námorných torpéd a leteckých motorov. Počas náletu amerických bombardérov 7. júla 1944 bol závod sčasti zničený. V povojnovom období národný podnik Závody všeobecného strojárstva vyrábal civilné zariadenia a stroje (mosty, stavebné stroje, žeriavy, priemyselné linky, banské výstuže, vysokozdvižné vozíky, rušne…) i zbrane (veže pre BVP, po roku 1989 ShKH Zuzana). V 80. rokoch 20. storočia, ako jeden z najvýznamnejších slovenských strojárskych podnikov, zamestnával až 15 tisíc pracovníkov. V roku 2015 ZVS Holding, a. s., s inými spoločnosťami vytvoril MSM Group, s. r. o., s produkciou obranného a civilného strojárskeho priemyslu (munícia, rádionavigačná elektrotechnika, transformátory, čerpacia technika, mobilné a riadiace veže letovej prevádzky…) v niekoľkých podnikoch doma i v zahraničí.

Vážska kaskáda. Stupňovitá sústava viac ako 20 vodných elektrární s priehradami na Váhu, resp. na jeho derivačných kanáloch s celkovým inštalovaným výkonom 1 515 MW, využívajúc na asi 280 km úseku toku s prevýšením okolo 600 m hydroenergetický potenciál Váhu na zhruba 60 %. Budovala sa od 30. rokov 20. storočia a najmä po roku 1948, kedy sa začali stavať celé skupiny vodných elektrární a to s násobne väčšou hltnosťou (prietočnosťou) turbín jednotlivých elektrární. Ako prvá bola sprevádzkovaná v roku 1936 elektráreň Ladce na Kočkovskom kanáli s prvou vodnou nádržou Dolné Kočkovce (návrh v spolupráci s architektom Jindřichom Mergancom, 1889 – 1974, technická pamiatka). Nasledovali elektrárne Ilava (1946), Dubnica nad Váhom (1949), Orava (1953), Kostolná, Nové Mesto nad Váhom a Horná Streda (1953 – 1955), Trenčín (1956), Nosice, Krpeľany a Sučany (1957 – 1958), Lipovec (1960)... Osobitný význam má najvyššie položená prečerpávacia vodná elektráreň Čierny Váh (1981) – najvýkonnejšia vodná elektráreň na Slovensku. Najnižšie položeným a zároveň najnovším členom sústavy je malá vodná elektráreň Selice (2000) južne od Šale, vodná nádrž Liptovská Mara s celkovým objemom 360 mil. m^3 je najväčšou nádržou na Slovensku a vodná nádrž Orava má (na Slovensku) najväčšiu zatopenú plochu (35 km^2). V príprave je Vodné dielo Sereď-Hlohovec. Okrem energetického využitia má kaskáda i vodohospodársky význam ako ochrana pred povodňami a zdroj pre nadlepšovanie prietokov a zároveň slúži na rekreáciu a športové činnosti. **Kočkovský kanál** medzi Dolnými Kočkovcami a Trenčínom, súčasť Vážskej kaskády, privádza vodu k vodným dielam Dolné Kočkovce, Ladce, Tunežice, Ilava, Dubnica a Trenčín.

Považské podolie. Pretiahnutá zníženina pozdĺž stredného toku Váhu severovýchod-juhozápadného smeru medzi Žilinou a Novým Mestom nad Váhom, obklopená najmä pohoriami: na západe Bielymi Karpatmi, na severozápade až severe Javorníkmi, na východe Súľovskými vrchmi a Strážovskými vrchmi a na juhu krátkymi úsekmi Považského Inovca, Podunajskej pahorkatiny, Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny. Územie leží vo výške zhruba 200 – 500 m n. m. (max. Dielec 572 m pri Hornom Moštenci). Podolie sa člení na tri kotliny (Trenčiansku, Ilavskú a Bytčiansku) s rovinným až členitým pahorkatinným reliéfom nivy a terás Váhu (hliny, piesky, štrky, niekde s pokrovom spraše) a náplavových kužeľov jeho prítokov (štrky, skelet) a dva podhorské regióny so silno členitým pahorkatinným (pod Bielymi Karpatmi medzi Bzincami pod Javorinou a Tuchyňou) až vrchovinným (v oblasti Sverepca medzi Súľovskými vrchmi a Javorníkmi) reliéfom najmä bradlového pásma (ílovce, pieskovce, sliene, zlepence, vápence) na kontakte so susednými pohoriami. Územie patrí do teplej (na juhu) a mierne teplej klimatickej oblasti (na severe), je takmer odlesnené a prevažuje v ňom orná pôda.

Strážovské vrchy. Rozsiahly horský geomorfologický celok na severozápadnom Slovensku medzi Trenčínom, Ladcami, Pružinou, Šujou (pri Rajci), Bojnicami a Malými Kršteňanmi (pri Partizánskom) s veľmi zložitou geologickou stavbou a pestrým reliéfom. Ich pôdorys je kompaktný s niekoľkými výbežkami. Najdlhšie hranice majú so zníženinami – na západe s Považským podolím, na severe so Žilinskou kotlinou, na východe s Hornonitrianskou kotlinou a na juhu s Podunajskou, resp. Nitrianskou pahorkatinou. Pomedzi ne krátko hraničia s Považským Inovcom (na juhu), Súľovskými vrchmi (na severe) a Malou Fatrou (na severovýchode). Dominantou je Strážov (1 213 m n. m.) v ich severnej časti. Sú jadrovým pohorím s hrasťovou štruktúrou, ktorá narúša príkrovovú stavbu. Budujú ich najmä vápence a dolomity subtatranských príkrovov, granitoidné jadro je odhalené len v malej juhovýchodnej časti pohoria (Suchý vrch a Malá Magura). Ako ostrovy sa vyskytujú na severozápade bradlové pásmo (s pruhom bradiel Dúbrava – Kalište – Butkov – Tlstá hora) a paleogénne sedimenty Centrálnych Západných Karpát (Mojtín). Reliéf pohoria je veľmi členitý, striedavo pahorkatinový až hornatinový. Od ostatných pohorí Centrálnych Západných Karpát sa líšia v tom, že nemajú ústredný chrbát. Tvorí ich mozaika vrchov, hrebeňov a chrbtov, eróznych brázd a kotlín, navzájom prepojených hlbokými dolinami miestami s tiesňavovitými úsekmi prítokov Váhu (Podhradský potok, Teplička, Rajčanka). K juhu ich odvodňujú Bebrava a Nitrica s prítokmi. Územie je významné z hydrogeologického hľadiska – na zlomy v doline Tepličky sa viažu termálne minerálne pramene

(liečebné kúpele Trenčianske Teplice) a na juhozápadnom okraji sú početné mimoriadne výdatné pramene kvalitnej pitnej vody. Pestré prírodné podmienky na relatívne malom území podmienili vývoj cenných rastlinných spoločenstiev ako aj jedinečných typov krajiny. Lesná krajina s mnohými skalnými útvarmi a bezlesím na nich sa strieda s lúkami a pasienkami v okolí obcí vo vnútrohorských kotlinách či širších častiach dolín (brázdach), vymodelovaných na menej odolných kriedových horninách (napr. Poruba, Omšenie, Valaská Belá, Zliechov, Čičmany). Prevládajúcimi lesnými spoločenstvami sú bučiny, na silno skeletnatých pôdach a skalách sú hojné sutinové lesy či reliktné boriny. V bohatej vápnomilnej flóre sú zastúpené teplomilné panónske druhy ale aj horské a vysokohorské karpatské druhy. Špecifikom je výskyt desiatok druhov rodu vstavačovitých.

Názvy informačných panelov

1. Úvod a základná charakteristika mesta
2. Pamiatky mesta Dubnica nad Váhom
3. Významné osobnosti mesta Dubnica nad Váhom
4. Hospodárstvo mesta Dubnica nad Váhom
5. Obyvateľstvo mesta Dubnica nad Váhom
6. Prírodné pomery I
7. Prírodné pomery II
8. Prírodné pomery III

1
2
3
4
5
6
7
8
DUBNICA
NAD VÁHOM
Malý Kotačín

